

Hjemmeopgave 1

1.

Skatter og afgifter er defineret som obligatoriske ydelser, som udskrives til offentlig forvaltning og service, uden at denne til gengæld giver nogen speciel dertil svarende modydelse. Skatter og afgifter er den dominerende post indenfor indtægtssiden og udgør knap 85 pct. af de samlede indtægter. Eftersom tallene er i årets priser, ville det ikke være hensigtsmæssigt at fremstille dem i kr. Det skyldes at der i årets priser ikke er korrigeret for inflation, hvilket betyder at tallene er påvirket af blandt andet stigende lønninger, priser og generel vækst i økonomien. For at undgå disse problemer vælger jeg at sætte skatter og afgifter i alt ift. BNP, hvilket også er det traditionelle mål for skattetrykket.

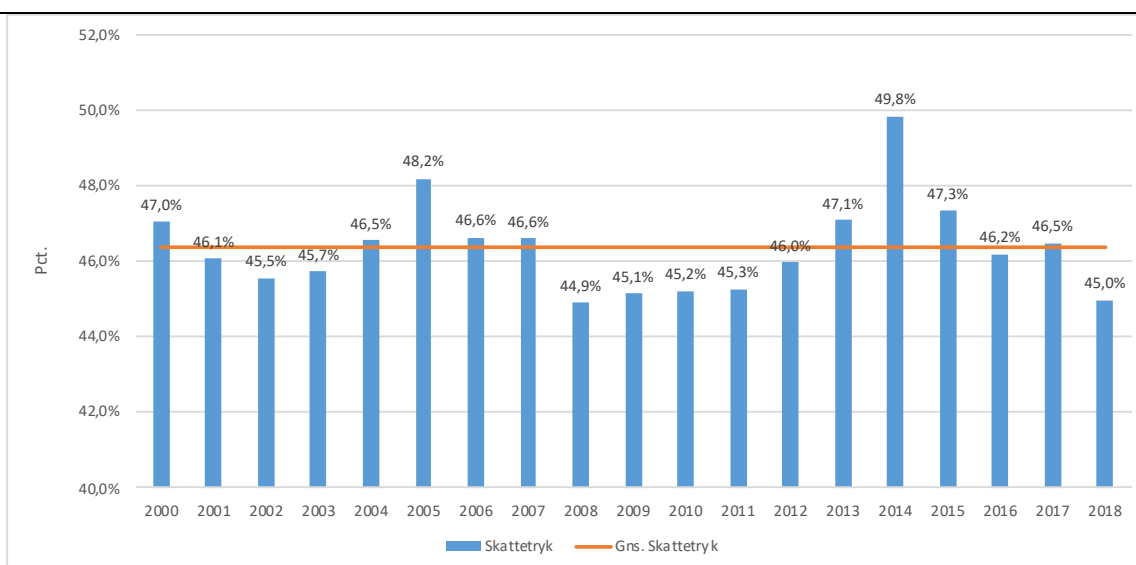
Skattetrykket er et mål for det offentlige velfærdsudbud, eller hvor stor en andel af BNP som det offentlige disponerer over. Dvs. at skattetrykket vil være en indikator for, hvorledes det politiske system er sammensat, snare end en indikator for, hvilke byrder befolkningen bærer, men det skal siges at skattetrykket er et svært begreb at give en præcis fortolkning af.

For at beregne skattetrykket benytter jeg mig af følgende formel:

$$\text{Skattetryk} = \frac{\text{skatter og afgifter i alt}}{\text{BNP i årets priser}}$$

Der skal tages forbehold for nationalregnskabets foreløbige tal i årene 2016-2018.

Figur 1. Skattetryk 2000-2018 (i pct.)

Kilde: www.statistikbanken.dk, tabel SKAT og NAHL2

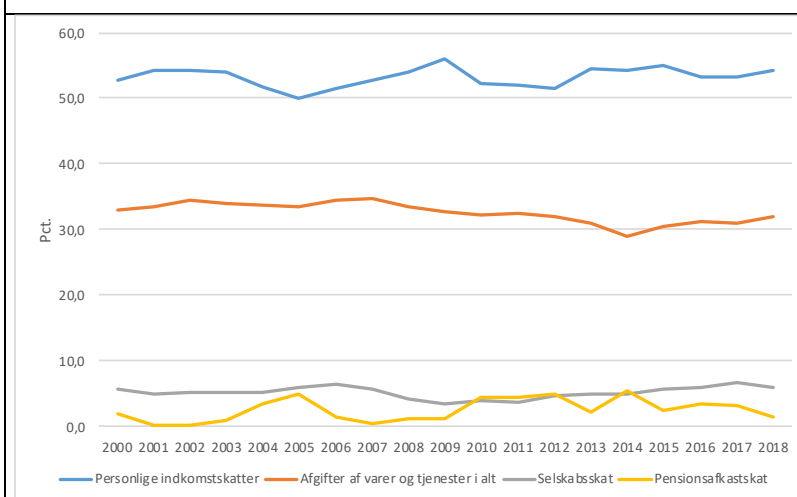
Det skal siges at det også er muligt at benytte BFI i stedet for BNP, for at undgå den modsatrettede effekt af, at det offentlige køber ydelser, som er belagt med fx moms og punktafgifter. Men skattetrykket afhænger således af hvordan skatterne er sammensat mht. indirekte og direkte skatter. Jo større andel af skatterne der opkræves som indirekte skatter, jo mindre vil skattetrykket være. Altså, markedspriserne indgår både i nævner og tælleren, hvilket betyder at en stigning i moms og afgifter vil påvirke tæller og nævner samtidigt, hvorimod en stigning i de personlige indkomstskatter alene påvirker tæller, som får skattetrykket til at stige mere.

Derudover vil en sammenligning af skattetryk med andre lande være uhensigtsmæssigt eftersom, at lande har forskellige indretningssystemer med hensyn til om velfærdsydelserne er private eller offentlige.

Ifølge figur 1. ser vi at 2008 havde den laveste skatteprocent på 44,9 pct. hvorimod 2014 havde den højeste på 49,8 pct. Overordnet set er skattetrykket faldet fra 47 pct. i 2000 til 45 pct. i 2015 men et gennemsnit på 46,3 pct. p.a.

Relevante delperioder vil være fra 2000 til 2002 hvor skattetrykket falder med 1,5 pct. point fra 47,0 pct. til 45,5 pct. Derefter kommer et stigende skattetryk frem til 2005 til 48,2 pct. hvilket er en stigning på 2,7 pct. point. Dog sker igen et fald frem til 2008 på 44,9 pct. Der kommer efterfølgende en relativ stabil periode med en svag vækst til 45,3 pct. i 2011. Efterfølgende sker igen en kraftig stigning frem til 2014 på 49,8 pct. Derefter falder skattetrykket fra 2015 til 2018 til 45 pct.

Figur 2. Fordelingen af skatter og afgifter i alt, 2000-2018 (andele i pct.)

Kilde: www.statistikbanken.dk, tabel SKAT og egne beregninger.

Selvom skatten har en relativ stor størrelse, er det også af betydning, hvilke typer skatter der anvendes. Skatter og afgifter kan grupperes på mange måder, men det mest almindelige er at opdele dem efter skattearter. Indkomstskatter, er en skat som er pålagt indkomsten, hvad enten den er

optjent som faktorindkomst, direkte deltagelse i produktionen eller overførselsindkomst, og hvad enten den pålignes personer eller virksomheder. Gruppen omfatter blandt andet personlige indkomstskatter, skat af selskaber, fonde osv. Dog vil der hovedsageligt være fokus på personlige indkomstskatter. Som ses i figur 2, udgør de personlige indkomstskatter over halvdelen af afgifter og skatter i alt. Tal af fordelinger af skattearter kan også findes under bilag, tabel 1.

Overordnet set er de personlige indkomstskatter steget fra 52,7 pct. til 54,4 pct. Altså en stigning på 1,7 pct. point. Med sit laveste punkt i 2005 på 50 pct. og højeste i 2009 på 56 pct.

Udvalgt delperioder for indkomstskatter, vil starte med at være fra 2000-2005, hvor vi får fra 52,7% til 50%. Derefter sker en stigning fra 2005-2009 med 6 pct. point. Derefter sker igen et fald fra 2009-2012, hvor vi går fra 56% til 51,4% i 2012. 2013 til 2018 er mere stabil og har ingen mærkbare ændringer.

De personlige indkomstskatter er et nominelt nettoindkomstbegreb, der omfatter løbende faktorindkomst og transfereringer, men teknisk set ikke kapitalgevinster og-tab. Efter skattereformen 1993 og Pinsepakken i 1998 udskrives der yderligere tillægsskatter på personlig indkomst plus positiv nettokapitalindkomst (bundskat, topskat og indtil 2009 også mellemskat). Samlet set udskrives indkomstkatten ikke på ét men mange indkomstgrundlag.

Andet skatteart som vil blive gennemgået, er *afgifter af varer og tjenester*, som udløses ved omsætning på vare- og tjenestemarkederne. Det er blandt andet moms og punktafgifter, told mv. Disse afgifter påvirker varepriserne og derved reducere borgernes realindkomst.

Afgifter af varer og tjenester fylder også en stor del af skatter og afgifter i alt, og udgør lidt over 30 pct. p.a. Denne art er mere stabil i forhold til de personlige indkomstskatter. Vi starter fra 32,9% i 2000 og slutter med 31,9% i 2018, hvilket betyder at der har været et svagt fald i afgifter af varer og tjenester med 1 pct. point.

Til sidst har vi selskabsskatter og pensionsafkastskat, som udgør lidt under 10% af skatter og afgifter i alt, hvor selskabsskatter er mere stabile fra 2000 til 2012 i forhold til pensionsafkastskat.

2.

Konjunkturer er en væsentlig forklaring på udviklingen af skattetrykket og dermed vælger jeg, at lave en figur som kan indikere de forskellige konjunkturer i løbet af 2000 til 2018.

Figur 3, under bilag, viser BNP som årlig realvækst i pct. som viser de forskellige konjunkturskift. Der skal tages forbehold for nationalregnskabet foreløbige fra 2016-2018.

Grænse mellem høj og lavkonjunktur er ikke klart defineret, dog siger man at hvis en fase som f.eks. 2001-2003 og 2008-2013 har en vækst på mindre end 2 pct. p.a. siges det at være en lavkonjunktur fase, hvilket er omvendt for f.eks. 2004-2007 og 2014-2018, som vokser med mere end 2 pct. p.a. Under en højkonjunktur vil der være en tendens til relativ stærk stigning i fx beskæftigelsen, det private forbrug, ejendomspriser, boligbyggeri, lønninger og priser, offentlige indtægter fra en række skattetyper, fx moms, registreringsafgift, indkomstskatter osv. og stigende skattetryk.¹ Grunden til at indkomstskatter stiger under en højkonjunktur er, at der kommer flere personer i arbejde som kan betale skat. Derudover får folket også flere penge og har dermed mulighed for at købe flere afgiftstunge varer såsom biler, hvilket resultere i større indtægter fra indirekte skatter. Altså, sker der en forskydning af forbrugssammensætningen over mod de mere afgiftstunge varer, som alt andet lige, resultere i større indtægter til staten. Dette er derimod omvendt fra en lav konjunktur, hvor ledigheden stiger og det private forbrug falder samt de offentlige indtægter falder.

Skattetrykker er også konjunkturafhængigt, hvilket betyder at under en højkonjunktur vil skattetrykket stige og under en lavkonjunktur vil det falde. Det skyldes at det private forbrug vokser forholdsvis hurtigt under højkonjunktur, som medfører øget forbrugskvote, således at det offentliges indtægter af moms og andre forbrugsafgifter stiger forholdsvis stærkt. Modsat under lavkonjunktur. I perioden 2001-2003 ses i figur 1, at skattetrykket falder med 0,4 pct. point. Som følge af lavkonjunkturen. Illustreret i figur 3 begynder højkonjunkturen fra 2004-2007, hvor figur 1 også viser en overordnet stigning i skattetrykket. Derefter bevæger vi os igen ind i en lavkonjunktur fra 2008-2013, igen er relativt svagt og fra 2014-2018 har vi igen en højkonjunktur, hvor det kan være svært at se en stigning i skattetrykket, grundet det ekstraordinære år i 2014 for skattetrykket. Til sidst kan det siges at år 2000 ikke høre under lavkonjunkturen 2001-2003, men hører med i højkonjunkturen fra 1994-2000.

Gennem årene fra 2000 til 2018 har der været adskillige skattereformer, der har påvirket skattetrykket. 2000 var et år, hvor skattetrykket var relativt højt, 47%, hvilket skyldes reformen i 1993. Reformen fokuserede på at kickstarte økonomien. Der blev indført øremærkede arbejdsmarkedsbidrag udskrevet på bruttoindkomst, og beskatning af aktie- og ejendomsavancer blev mere konsekvent. Desuden blev rentefradraget sænket fra 46 til 33 pct. ligningsmæssige fradrag blev også sænket til 33 pct. og til sidst blev bundskatten sænket yderligere. Denne reform

¹ Danmarks økonomi siden 1980, s.26.

hjælp med at skabe det høje skattetryk i år 2000. Dog blev året 2000 også påvirket af reformen i 1998.

Skattereformen i 1998 er den næste større skatteomlægning - Pinsepakken - var begrundet i at det økonomiske opsving havde fået for stor fart i begyndelsen af 1998. Effekten heraf var et pres på betalingsbalancen, samt risikoen for flaskehalse var blevet forøget gennem et relativt kraftigt fald i ledigheden. Justeringernes primære mål var derfor en forøgelse af den samlede opsparing, en lettelse af beskatningen af arbejdsindkomster, samt en øget beskatning af miljøbelastning og ressourceforbrug gennem højere grønne afgifter. Desuden var der også indførsel af den sårlige pensionsopsparing (SP). Som resultat, kan vi se i figur 2, at indkomstskatterne er lavere i 2000 (52,7%) modsætning til 2001-2003 (54,4%), fordi folket sparede mere op og derved ikke forbruget lige så meget, som de kunne have gjort.

Skattestop og skattelettelser 2001-2009. I 2003 gennemføres nedsættelser af de personlige indkomstskatter på ca. 10 mia. Kr. hvilket er med til at beskrive faldet i de personlige indkomstskatter i 2003-2004 i figur 3. Desuden ses det at skattetrykket steg relativt meget fra 2002-2005 til 48,2% hvilket bl.a. skyldes en forhøjelse af mellemskattegrænsen i årene 2004-2007. Igen i 2007 og 2008 blev de personlige indkomstskatter nedsat med samlet set ca. 10 mia. Kr. Elementerne der blev indfasat over de to år, var en forhøjelse af beskæftigelsesfradraget til 4,25%, en forhøjelse af personfradraget og en ekstra ordinær forhøjelse af grænsen for mellemskatten. Det betød, alt andet lige, et fald i skattetrykket.

I 2009 forårspakken 2.0 var til for igen at kickstarte økonomien efter finanskrisen, ved at underfinansiere. Mellemskatten blev afskaffet, samt topskattegrænsen blev forhøjet og lavere bundskat. Hvilket også resulterede i et stigende skattetryk fra 2009-2013.

Skattereformen i 2012 er den seneste større skattereform. Denne reform forklarer bl.a. hvorfor skattetrykket er så højt som det er i 2014. Det skyldes omlægning af kapitalpensionsordningen. Hvor alle med en kapitalpension fik mulighed for at betale deres fremtidige pensionsbeskatning i 2013-2015, med lavere procentsats, frem for senere, med en højere procentsats. Det fremrykker skattebetalinger for ca. 29 mia. Kr. i 2013, 59 mia. Kr. i 2014 og 18 mia. Kr. i 2015, hvilket alt andet lige, betyder højere indbetalinger af skatter disse tre år, hvilket altså forklarer hvorfor skattetrykket er så højt i 2013-2015.

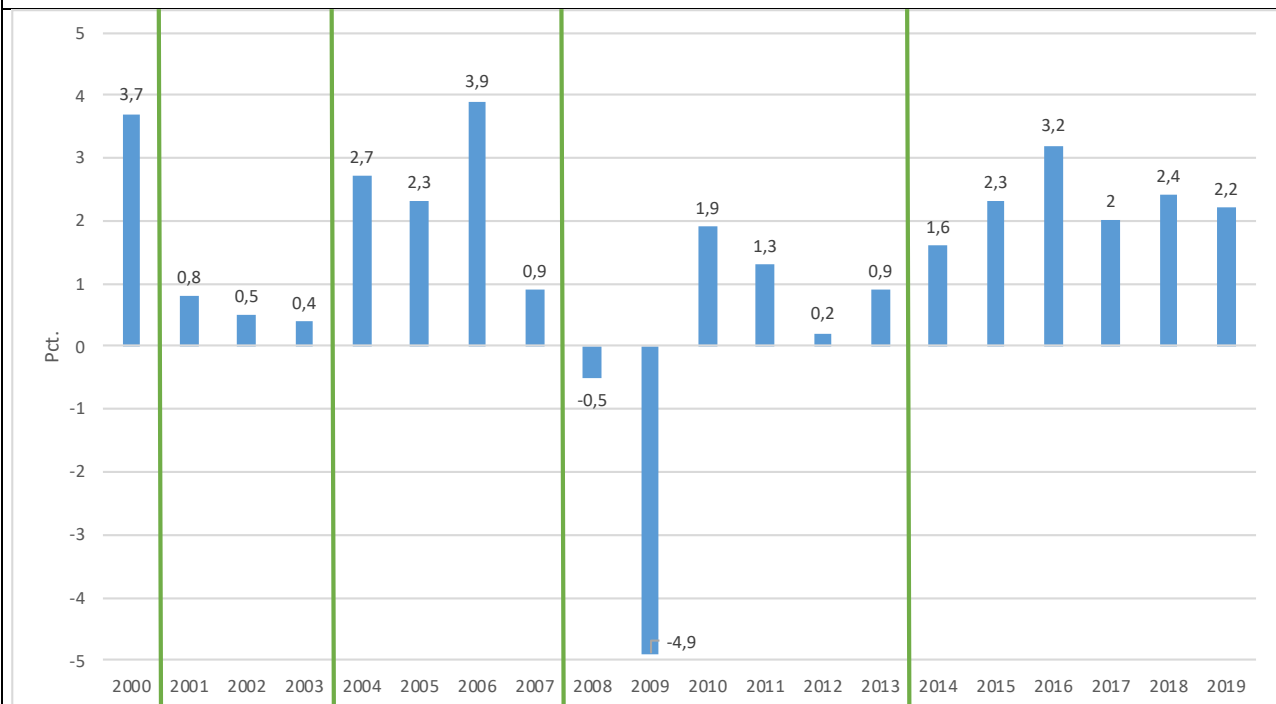
Bilag.

Tabel 1. udviklingen i udvalgte skattearter siden 2000.

	2000	2001	2002	2003	2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018
Personlige indkomstskatter	52,7	54,4	54,3	54,0	51,7	50,0	51,4	52,8	53,9	56,0	52,2	52,0	51,4	54,6	54,2	54,9	53,2	53,2	54,4
Afgifter af varer og tjenester i alt	32,9	33,6	34,4	34,0	33,8	33,5	34,4	34,7	33,5	32,7	32,4	32,5	32,0	31,0	28,9	30,5	31,2	30,9	31,9
Selskabsskat	5,8	4,9	5,1	5,2	5,2	5,9	6,4	5,6	4,3	3,4	4,1	3,8	4,6	5,0	5,1	5,7	6,1	6,8	6,0
Pensionskæstskat	2,0	0,1	0,2	0,9	3,4	4,9	1,6	0,6	1,2	1,1	4,5	4,6	5,0	2,2	5,4	2,4	3,5	3,2	1,4

Kilde: www.statistikbanken.dk, tabel SKAT og egne beregninger.

Figur 3. BNP, årlig realvækst i pct. 2000-2018

Kilde: www.statistikbanken.dk, tabel NAN1.

Anm: De grønne linjer indikerer konjunkturskift.